

Umsögn

um frumvarp til laga um breytingu á lögum um Byggðastofnun, nr. 106/1999

156. mál - 158. löggjafarþing

Sameiginleg umsögn landshlutasamtaka sveitarfélaga

Landshlutasamtök sveitarfélaga hafa tekið til umfjöllunar frumvarp til laga um breytingu á lögum um Byggðastofnun, nr. 106/1999, 156. mál. Frumvarpið felur meðal annars í sér breytingar á hlutverki Byggðastofnunar gagnvart landshlutasamtökum sveitarfélaga, atvinnu- og byggðapróun, sóknaráætlunum landshluta og byggðaaætlun.

Landshlutasamtökin fagna því að lögin séu færð nær því fyrirkomulagi sem þróast hefur og að hugtakið „landshlutasamtök sveitarfélaga“ komi í stað „atvinnuþróunarfélaga“. Samtökin telja jafnframt mikilvægt að nýtt hlutverk Byggðastofnunar gagnvart sóknaráætlunum verði útfært með skýrum og uppbyggilegum hætti, þannig að það styrki samstarf ríkis og landshluta.

1. Hlutverk landshlutasamtaka sveitarfélaga

Breytingin endurspeglar betur núverandi skipulag og verkefni á sviði atvinnu- og byggðapróunar. Landshlutasamtökin styðja einnig að fyrirsögn 9. gr. verði „Atvinnu- og byggðapróun“ og að hlutverk Byggðastofnunar taki mið af viðtækara hlutverki samtakanna.

2. Nýtt hlutverk Byggðastofnunar gagnvart sóknaráætlunum

Frumvarpið felur Byggðastofnun að leggja mat á framvindu sóknaráætlana landshluta og hafa eftirlit með fjárreiðum þeirra í samráði við stýrihóp Stjórnarráðsins um byggðamál.

Landshlutasamtökin telja að fagleg aðkoma Byggðastofnunar að greiningu, gagnaöflun og mati geti styrkt þekkingargrunn byggðastefnu og stutt við markvissa framkvæmd sóknaráætlana. Til að tryggja þann ávinning er mikilvægt að skýrt komi fram að hlutverkið styðji við ábyrgð ráðuneyta og bein tengsl þeirra við landshlutasamtökin, en komi ekki í stað þeirra.

3. Bein tengsl ríkis og landshluta verði áfram tryggð

Sóknaráætlarnir eru mikilvægt samstarfstæki ríkis og sveitarfélaga og tengja áherslur landshluta við stefnumótun og forgangsroðun ríkisins.

Nýtt lögbundið hlutverk Byggðastofnunar felur í sér tækifæri til að efla faglegt mat og eftirfylgni. Jafnframt er mikilvægt að útfærslan tryggi áfram beina og virka aðkomu ráðuneyta, svo ekki skapist óþörf stjórnsýsluleg fjarlægð milli ríkis og landshluta.

4. Skýra þarf verkaskiptingu

Til að breytingin nái markmiði sínu þarf að afmarka með skýrum hætti ábyrgð ráðherra og ráðuneyta annars vegar og faglegt mats- og eftirfylgni hlutverk Byggðastofnunar hins vegar. Sérstaklega væri til bóta að samstarf við ráðherra kæmi jafn skýrt fram vegna sóknaráætlana og gert er vegna byggðaaætlunar. Jafnframt þarf að greina milli hugtakanna „mat“, „eftirfylgni“ og „eftirlit“, enda getur hið síðastnefnda gefið til kynna formlegar valdheimildir sem ekki eru nánar skilgreindar í frumvarpinu.

5. Mat á áhrifum frumvarpsins

Þótt frumvarpinu sé lýst sem breytingum sem lúti fyrst og fremst að Byggðastofnun felur nýtt lögbundið mats- og eftirlitshlutverk gagnvart fjárreiðum sóknaráætlana í sér breytingu sem snertir landshlutasamtökin með beinum hætti. Það myndi styrkja frumvarpið að gera nánari grein fyrir áhrifum breytingarinnar á samstarfsfyrirkomulag, ábyrgð, gagnaskil og stjórnsýsluálag.

6. Samráð við landshlutasamtök

Samkvæmt greinargerð var frumvarpið samið í innviðaráðuneytinu í samvinnu við Byggðastofnun. Landshlutasamtökin telja að áframhaldandi og markvisst samráð við þau um útfærslu ákvæðisins muni stuðla að skýrri verkaskiptingu og farsælli framkvæmd áður en breytingin tekur gildi.

Atriði sem skýr útfærsla getur tryggt

- Áframhaldandi bein og virk tengsl landshluta við ráðuneytin.
- Skýra ábyrgð á sóknaráætlunum innan Stjórnarráðsins.
- Virka þátttöku ráðuneyta í þróun áætlanna.
- Sterka tengingu við almenna stefnumótun ríkisins.
- Trausta stöðu sóknaráætlana við forgangsröðun og fjárveitingar.

Tillögur landshlutasamtakanna að breytingum

Landshlutasamtökin leggja til eftirfarandi breytingar og skýringar til að tryggja að e-liður 1. gr. styrki faglegt mat og eftirfylgni án þess að draga úr ábyrgð ráðherra eða beinni aðkomu ráðuneyta að sóknaráætlunum.

Tillaga 1: Breytt orðalag e-liðar 1. gr.

„Byggðastofnun leggur, í samstarfi við ráðherra og stýrihóp Stjórnarráðsins um byggðamál, mat á framvindu sóknaráætlana landshluta og annast faglega eftirfylgni með fjárreiðum þeirra. Aðkoma Byggðastofnunar samkvæmt ákvæði þessu skerðir ekki ábyrgð ráðherra eða beina aðkomu ráðuneyta að samstarfi ríkis og landshluta um sóknaráætlanir.“

Með þessu yrði skýrt að Byggðastofnun sé faglegur samstarfs- og stuðningsaðili en ekki milliliður sem komi í stað beinna tengsla landshlutanna við ráðuneytin.

Tillaga 2: „Eftirfylgni“ í stað „eftirlits“

Landshlutasamtökin telja orðið „eftirfylgni“ falla betur að samstarfs- og stuðningshlutverki Byggðastofnunar en „eftirlit“. Leggja má til orðalag á borð við „annast faglega og fjárhagslega eftirfylgni“ eða „fylgist með framkvæmd og fjárreiðum“. Sé talið nauðsynlegt að halda orðinu „eftirlit“ er mikilvægt að skilgreina inntak þess, valdheimildir og ábyrgðarskiptingu gagnvart ráðherra og landshlutasamtökum.

Tillaga 3: Trygging fyrir beinu samráði

„Tryggt skal að landshlutasamtök sveitarfélaga eigi áfram reglubundið og beint samráð við ráðherra og hlutaðeigandi ráðuneyti um framkvæmd, þróun, áherslur og fjármögnun sóknaráætlana.“

Tillaga 4: Skýringar í greinargerð

„Ákvæðinu er ekki ætlað að færa ábyrgð á sóknaráætlunum frá ráðherra eða ráðuneytum til Byggðastofnunar né breyta sóknaráætlunum sem samstarfsvettvangi ríkis og sveitarfélaga. Byggðastofnun er ætlað faglegt mats- og eftirfylgnihlutverk, byggt á gögnum og greiningum, en breytingin hefur ekki áhrif á beina aðkomu ráðuneyta að stefnumótun, framkvæmd og fjármögnun sóknaráætlana.“

Tillaga 5: Undirbúningur framkvæmdar og gildistöku

Áður en nýtt hlutverk tekur gildi verði verklag, ábyrgðarskipting, gagnaskil, mannaflapörf og kostnaður útfærð í samráði við landshlutasamtökin. Þannig verði tryggt að breytingin leiði ekki til óþarfa stjórnsýsluálags og að Byggðastofnun hafi fullnægjandi forsendur til að sinna verkefninu.

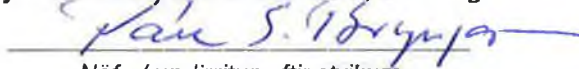
Niðurstaða

Landshlutasamtök sveitarfélaga styðja markmið um að færa lög um Byggðastofnun til nútímalegra horfs og fagna því að hlutverk landshlutasamtakanna í atvinnu- og byggðapróun verði betur endurspeglad í lögnum.

Samtökin telja að með skýrari afmörkun hlutverka, tryggingu fyrir beinu samráði og vandaðri útfærslu framkvæmdar geti aukið faglegt hlutverk Byggðastofnunar, styrkt sóknaráætlanir og samstarf ríkis og landshluta. Mikilvægt er að breytingin færi sóknaráætlanir nær sameiginlegri stefnumótun en ekki fjær ráðuneytunum.

Landshlutasamtökin leggja því til að frumvarpið verði þróað áfram í samræmi við framangreindar tillögur og að haft verði markvisst samráð við samtökin um endanlega útfærslu ákvæðisins og framkvæmd þess.

Fyrir hönd landshlutasamtaka sveitarfélaga

Nöfn / undirritun eftir atvikum